

7/9893
6.12.20

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı: B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/
Konu: Soru Önergesi

25.12.2012* 20624

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 02.10.2012 tarihli ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-86735 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile İzmir Milletvekili Sayın Ahmet Kenan TANRIKULU tarafından Başbakan Yardımcısı Sayın Ali BABACAN'a tevcih edilen 7/9893 sayılı soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN
Başbakan Yardımcısı

EKLER:
1- Yazı (6 Sayfa)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SN. AHMET KENAN TANRIKULU TARAFINDAN
SAYIN ALİ BABACAN'A TEVCİH EDİLEN 7/9893 SAYILI SORU
ÖNERGESİNE İLİŞKİN OLARAK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN
HAZIRLANAN CEVAP METNİ**

SORU 1: Yabancıların ülkemizden; bahsetmiş olduğum (yüksek faiz -DİBS, tahvil vb.-, kur, borsa) ekonomik araçlardan dünya ülkelerine göre oldukça yüksek kazanç elde etmelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

SORU 2: Dünyada faizlerin düştüğü ve tarihi en düşük düzeylerine indiği bir dönemde, ülkemize sıcak para çekmek uğruna Türkiye'nin faizleri neden hâlâ % 8-9'lar civarındadır?

CEVAP 1-2: Bilindiği üzere, küresel kredi krizi ticaret ve finansman kanalları yoluyla gelişmekte olan ülke ekonomilerini de etkisi altına almıştır. Diğer gelişmekte olan ülke piyasalarında olduğu gibi ülkemiz mali piyasaları da bu gelişmelerden etkilenmiş, döviz ve hisse senedi piyasalarında dalgalanmalar gözlenmiş, kamu borçlanma maliyeti artış göstermiştir. Diğer taraftan, 2003 yılından bu yana stratejik ölçütler çerçevesinde uygulanan borç ve risk yönetimi politikalarının ve sağlanan makroekonomik istikrarın katkısıyla Hazine borç portföyünün likidite, faiz oranı ve döviz kuru risklerine karşı hassasiyeti önemli ölçüde azaltılmıştır. Sağlanan bu kazanımlar sayesinde, küresel finansal krizin başta Avro bölgesi olmak üzere birçok gelişmiş ülkede borç krizine dönüşerek borç çevirememeye riskini gündeme getirdiği bir dönemde ülkemiz borçlanma piyasasında krizin etkisi sınırlı hissedilmiştir. Bu çerçevede, gelişmekte olan ülke piyasaları ile kıyaslandığında iç borçlanma piyasasında tahvil ihalelerinin iptal edilmesi söz konusu olmamış ve ihalelere yeterli talep sağlanmıştır. Ayrıca, iç borç faiz oranlarında kısa vadede bir artış görülmüş olsa da uzun vadede maliyetler aşağı yönlü seyrini korumuştur. Bu kapsamda, sabit getirili TL borçlanmanın maliyeti 2002 yılında yüzde 62,7 seviyesinde iken Aralık ayında yapılan son ihalede yüzde 5,77 seviyesine gerilemiştir. Ayrıca 2011 yılında nominal borçlanma maliyetlerinde geçici bir artış görülmesine rağmen bu dönemde reel borçlanma maliyeti negatif seviyelere inmiş ve Eylül 2011'de yüzde -1,2 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, borçlanmanın vadesinin uzatılmasına yönelik uygulanan politikalar devam ettirilerek nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi 2002 yılındaki 9,4 ay seviyesinden 2012 yılı Aralık ayında 60,8 ay seviyelerine yükselmiştir.

İç borçlanma piyasasında sağlanan gelişmeler ve riskin azaltılmasına yönelik uygulanan politikalar neticesinde yurtiçi tahvil piyasalarına olan yabancı ilgisi de önemli ölçüde artmıştır (Grafik 1). Buna göre, Ağustos 2012 itibarıyla iç borç stokunun yüzde 20,8'i yurtdışı yerleşiklerin elinde bulunmaktadır. Yabancı yatırımcıların DİBS'e olan talebindeki bu artışta, uzun vadede iç piyasada sağlanan güven ortamının etkisi bulunmaktadır. Borçlanma maliyetlerinde görülen yukarı yönlü baskı diğer gelişmekte olan ülke piyasalarında da hissedilirken iç piyasaya olan sermaye girişi uzun vadede yatırımcıların ülkemiz borçlanma piyasasını daha az riskli gördüklerine işaret etmektedir.

Grafik 1: İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012							
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos					
YURTDIŞI YERLEŞİKLER	86,6	89,7	91,4	87,5	82,7	83,4	83,8	82,9	82,5	82,5	81,7	79,6	79,2
Bankacılık Kesimi	51,7	54,9	63,4	62,9	56,7	57,4	57,3	56,4	56,2	55,9	55,1	52,8	52,8
Kamu Bankaları	23,4	26,0	26,9	25,7	24,0	23,5	23,3	22,8	22,9	22,6	22,4	21,7	21,7
Özel Bankalar	23,4	23,3	30,8	30,7	25,9	26,9	27,3	27,1	26,7	26,7	26,1	24,4	24,4
Yabancı Bankalar	4,1	4,9	4,9	5,5	5,7	6,0	5,7	5,3	5,4	5,3	5,3	5,4	5,4
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	1,0	1,0	1,2	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3
Banka Dışı Kesim⁽²⁾	28,9	30,3	25,7	22,6	24,1	24,1	24,2	24,5	24,3	24,6	24,6	24,8	24,4
Gerçek Kişiler	5,9	5,5	2,9	1,5	1,6	1,6	1,5	1,5	1,3	1,3	1,2	1,2	0,9
Tüzel Kişiler	18,5	19,8	18,5	17,0	18,7	18,9	18,9	19,2	19,6	19,7	19,6	19,7	19,6
MKYF	4,5	5,0	4,2	4,1	3,8	3,6	3,8	3,7	3,4	3,6	3,8	4,0	3,8
TCMB⁽³⁾	6,0	4,5	2,3	2,0	2,0	1,9	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
YURTDIŞI YERLEŞİKLER	13,4	10,3	8,8	12,5	17,3	16,6	16,4	17,1	17,5	17,5	18,3	20,4	20,8
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹ Resmi gazete değerlerine göre hesaplanmıştır.

² Banka dışı kesim: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Kalkınma Yatırım Bankaları ve Tüzel Kişiler dışındaki kesimlerdir.

³ Nakit dışı DİBS ler ile Aralık Piyasası İhtisabından Kalkınma Yatırım Bankaları dışındaki kesimlerdir.

Kaynak: TCMB

SORU 3: 2007 yılından bu tarihe kadar yıl ve ay bazında ülkemiz ne kadarlık faiz (dolar ve TL bazında) ödemesi yapmıştır?

CEVAP 3: Faiz ödemelerine ilişkin istatistikler TL bazında tutulmakta olup 2007 yılından bu yana ülkemizin yıl ve ay bazında yaptığı faiz ödemeleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Faiz Ödemeleri (milyon TL)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
2007	7.021	4.967	3.979	3.080	4.618	3.228	5.768	4.318	5.793	1.914	2.276	1.790	48.753
2008	4.283	4.714	4.753	4.166	1.681	1.142	7.436	8.140	5.022	2.013	5.440	1.871	50.661
2009	3.783	9.859	4.449	3.038	4.991	1.123	5.226	8.058	4.987	4.731	1.915	1.042	53.201
2010	6.090	4.577	4.333	7.053	2.165	3.343	4.624	3.103	3.997	2.186	4.989	1.840	48.299
2011	3.803	6.171	3.994	2.841	4.064	1.561	3.626	5.682	3.022	2.710	3.512	1.245	42.232
2012	5.391	8.614	3.320	4.645	2.410	1.881	4.216	5.789	3.269	3.723	0	0	43.256

Kaynak: Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Finansmanı

SORU 4: Bir kişilik yeni istihdam için gerekli yatırım tutarı nedir? Ödenen bu faiz ile ülkemizde kaç kişilik hangi yeni istihdam alanları yapılabilirdi?

CEVAP 4: Yatırımlar için gerekli sermaye miktarı ve bu yatırımlar sonucunda oluşacak ilave istihdam, yatırımların emek yoğun ya da sermaye yoğun alanlarda gerçekleştirilmesine göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle bir kişilik yeni istihdam için gerekli yatırım tutarı ile Türkiye'nin ödemiş olduğu faiz tutarı ile gerçekleştirilebilecek toplam yatırım ve bunun sonucunda oluşacak ilave istihdamın seviyesi hakkında sayısal bir bilgi verilmesi mümkün değildir.

SORU 5: Bugün kurlardan hem Ekonomi Bakanınız, hem de ülke girişimcileri uzun süreden bu yana şikâyetçidir. Diğer Bakanlıkların, Bakanlığınıza bu şikâyetleri giderecek yönde talepleri olmuş mudur? Olduysa hangi tarih ve içeriktedir? Kurlardaki ve ticari ve yatırım faizlerindeki bu şikâyetleri giderecek ne gibi düzenlemeler, ne zaman yürürlüğe girecektir?

CEVAP 5: Uygulanmakta olan dalgalı döviz kuru rejiminde döviz kurları piyasadaki arz ve talep koşulları tarafından belirlenmektedir. Diğer taraftan, döviz kurundaki oynaklık Merkez Bankasınca her zaman yakından takip edilmekte ve kurlarda her iki yönde oluşabilecek aşırı oynaklık durumunda piyasaya doğrudan müdahale edilebilmektedir.

Araç bağımsızlığına sahip olan Merkez Bankası'nın enflasyon hedeflemesine yönelik olarak kullandığı temel politika aracı olan kısa vadeli faiz oranları aylık olarak toplanan Para Politikası Kurulunun öngörülerini çerçevesinde belirlenmektedir. Para Politikası Kurulu faiz kararı alırken, toplam arz-talep dengesi, maliye politikasına ilişkin göstergeler, parasal göstergeler ve kredi büyüklükleri, ücret-istihdam-birim maliyet-verimlilik gelişmeleri, kamu ve özel sektör fiyatlama davranışları, enflasyon beklentileri, döviz kurları ve bunları etkileyebilecek gelişmeler, olası dışsal şokların analizini göz önünde bulundurmaktadır.

SORU 6: Yerli girişimcilerimizin de uzun süreden bu yana şikâyetçi olduğu, rekabet güçlerini elinden alan bu yüksek faiz sarmalından ülkemiz ne zaman kurtulabilecektir?

SORU 7: Yerli girişimcilerimizin uluslararası rekabet şartlarında söz sahibi olabilmesi için gerekli düşük faiz, düşük kur, kolay krediye ulaşım vb. ekonomik şartlar ne zaman sağlanacaktır?

CEVAP 6-7: 2002 yılı sonrasında özel sektörün önderliğinde dinamik, verimli ve rekabetçi bir piyasa ekonomisi yaratmak hedefleri doğrultusunda uygulanan ekonomi politikaları ve kapsamlı yapısal ekonomik reformlar neticesinde Türkiye ekonomisi istikrarlı bir yapıya kavuşmuştur. Bu dönemde sağlanan ekonomik istikrar, reel sektörü esas alan ekonomik programların uygulanmasını mümkün kılmıştır.

Son 10 yıllık dönemde faiz oranlarının düşürülmesi ve krediye erişimde ciddi iyileşmeler sağlanmıştır. Kamu mali yapısındaki iyileşme, bu dönemde borçlanma maliyetlerinin azalmasında etkili olmuştur. Sabit getirili TL borçlanmanın maliyeti 2002 yılında yüzde 62,7 seviyesinde iken Aralık ayında yapılan son ihalede yüzde 5,77 seviyesine gerilemiş, kamu kesimi borçlanma ihtiyacındaki düşüşe bağlı olarak ekonomide reel sektörün kullanabileceği kaynak miktarı artmıştır. 2002 yılı Aralık ayı itibarıyla yüzde 11,7 olan ticari kredilerin GSYH'ye oranı 2011 yılı Aralık ayı itibarıyla yüzde 35,1 olarak gerçekleşmiş, bu dönemde ticari kredilerin toplam mevduata oranı 2002 yılındaki yüzde 29,8 seviyesinden 2011 yılında yüzde 65,6 seviyesine yükselmiştir.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ticari Krediler (Milyon TL)	41.164	51.729	70.580	106.654	149.405	190.142	249.434	261.671	351.627	456.026
Ticari Krediler (GSYH %)	11,7	11,4	12,6	16,4	19,7	22,6	26,2	27,5	32,0	35,1
Ticari Krediler (Toplam Mevduat %)	29,8	33,3	36,9	42,4	48,6	53,3	54,9	50,8	57,0	65,6
İç Borçlanmanın Ortalama Maliyeti (%)	62,7	45,4	24,6	16,1	17,9	18,4	19,2	11,6	8,5	8,7
Bankalarca Türk Lirası Üzerinden Açılan Ticari Kredilere Uygulanan Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranı (%)	49,1	39,9	26,6	20,5	18,8	18,7	18,8	13,9	8,9	10,8

Kaynak: TCMB, BDDK, Hazine Müsteşarlığı, TÜİK.

SORU 8: Avrupa Birliği ülkelerinde yaşanan ekonomik kriz ile ilgili son bilgileriniz nelerdir? Önümüzdeki günler için (kısa ve orta vadede) öngörülmüş tedbirleriniz nelerdir?

CEVAP 8: 2008 yılı Eylül ayı sonrasında şiddetlenen finansal kriz İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmemiş boyutta bir küresel duraklama dönemine girilmesine neden olmuştur. ABD'de ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan kriz nedeniyle 2009 yılında yüzde 0,6 oranında daralan küresel ekonomi, izleyen yıllarda toparlanma eğilimine girmiştir. Hükümetler ve merkez bankalarının bu dönemde ortaya koyduğu olağanüstü önlemler toparlanmayı destekleyici bir rol oynamıştır.

Ancak, 2011 yılından itibaren küresel ekonomik görünüme ilişkin riskler tekrar aşağı yöne dönmeye başlamıştır. Bu duruma, Avrupa'da küresel kriz sürecinde izlenen genişletici maliye politikalarının doğurduğu "Avrupa Borç Krizi" temel teşkil etmektedir. Avro Bölgesi'nin çevre ülkelerinde gözlenen borç krizinin çözümü için başlangıçta somut adımlar atılmamış ve koordineli hareket edilememiş olması sonucu, kriz sistemik bir boyut alarak, bankacılık sektörünün genelini ve reel sektörü derinden etkilemiştir.

2011 yılı sonlarından itibaren, Avrupa liderleri tarafından borç krizinin çözümüne yönelik daha somut ve kararlı adımların atılmış olduğu görülmektedir. Bu dönemde alınan kararlara bakıldığında, Avro Bölgesi ülkelerinin para birliğine ek olarak mali birlik ve bankacılık birliğine doğru yol aldığı izlenmektedir.

Borç krizi sürecinde, Avrupa Merkez Bankası tarafından sorunlu ülkelerin tahvillerinin satın alınması ve piyasalara düşük maliyetle yüksek miktarda likidite sağlanması hükümetlerin çözüm üzerinde çalışmaları için imkân tanımıştır. Avrupa Merkez Bankası'nın bu politikaları sonucunda kazanılan zamanın hükümetler tarafından doğru kullanılması ve hızlı bir şekilde çözüme yönelik yapısal reformların gerçekleştirilmesi bölgenin geleceği açısından belirleyici olacaktır.

Küresel ekonominin geleceğine ilişkin belirsizliklere rağmen, ülkemiz son yıllarda gösterdiği performansla birçok ülkenin gıpta ile baktığı bir konumdadır. Küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini en aza indirmek için gerekli önlemler süratle alınmış ve gecikmeksizin uygulamaya konulmuştur. Önümüzdeki dönemde de Türkiye ekonomisinin yakalamış olduğu bu dinamizmin devamı için gerekli makro ihtiyati tedbirler alınmaya devam edilecektir.

Bu çerçevede Ekim 2012'de açıklanan 2013-2015 dönemine ilişkin Orta Vadeli Programın temel politika hedefleri şöyledir:

- Büyüme potansiyel seviyesine çıkarmak: Özel sektör öncülüğünde istikrarlı bir şekilde artan büyümenin potansiyel hızında seyretmesi amacıyla para, maliye ve gelirler politikaları koordinasyon içerisinde yürütülecektir.

- İstihdamı artırmak: İstihdamı artırmak için istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanı sıra işgücünün niteliğini, işgücü piyasasının esnekliğini ve işgücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verilecektir.
- Kamu dengelerini iyileştirmek: Programda öngörülen gelir, harcama ve borçlanma büyüklükleri gözetilecek, programın mali hedeflerinden sapmaya yönelik güçlü emarelerin ortaya çıkması durumunda gerekli politika müdahaleleri yapılacak, mali disiplin korunacaktır.
- Yurtiçi tasarruf seviyesini artırmak: Yurtiçi tasarrufların artırılması için tüketimin gelirle dengeli bir şekilde büyümesini sağlayıcı politikalar uygulanacaktır. Gerek kamuda gerekse özel kesimde israfı azaltmaya yönelik politikalar uygulanacaktır. Tasarruf bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalar düzenli olarak yürütülecektir.
- Enflasyonla mücadeleye devam etmek: Bu kapsamda para politikası etkin bir şekilde uygulanmaya devam edilecektir.
- Cari işlemler açığındaki düşüş eğilimini sürdürmek: Cari açığın sürdürülebilir bir seviyeye indirilmesi için finansmanının mümkün olduğunca doğrudan yatırımlar ve uzun vadeli kaynaklarla karşılanması esastır. Bununla birlikte, enerjide yerli ve yenilenebilir kaynakların payı artırılacak, enerji verimliliğini sağlayıcı çalışmalar desteklenerek ithalata olan bağımlılık azaltılacaktır.

Alınan tüm bu önlemler ve uygulanacak politikalar çerçevesinde makroekonomik istikrarı güçlendirmek temel esas olacaktır.